

मायक्रोफायनान्स

पल्स

अंक 12 - मे 2022

वैश्लेषिक संपर्क

इक्विफॅक्स

किरण समुद्रला
उपाध्यक्ष - वैश्लेषिक

kiran.samudrala@equifax.com

श्रुती जोशी
उपाध्यक्षा - वैश्लेषिक

shruti.joshi@equifax.com

वंदना पांचाळ

सहयोगी व्यवस्थापक

vandana.panchal@equifax.com

सिडबी

संजय जैन
महाव्यवस्थापक -ईआरडीए

erdav@sidbi.in

रमेश कुमार
व्यवस्थापक, एमपीआयवी - ईआरडीए

rameshk@sidbi.in

अनुक्रमणिका

कार्यकारी सारांश	04
संक्षेप आणि शब्दावली	05
सूक्ष्मवित्त उदयोगाचे अवलोकन	06
वितरणाचे कल	09
उदयोग जोखमीची	12
भौगोलिक व्याप्ती	14
सर्वसमावेशक राज्यरूपरेखा : राजस्थान	17
महत्वाकांक्षी जिल्हे	22
ग्राहकस्तराच विश्लेषण	24

कार्यकारी सारांश

एमएफआय पल्सच्या या 12 व्या आवृत्तीत डिसेंबर 2021 पर्यंतच्या डेटा संकलनावर आधारित आशुचित्र आणि सूक्ष्मवित्त उद्योगाचा या कालखंडा पर्यन्तच्या प्रगतीचा समावेश आहे.

सूक्ष्मवित्त उद्योगाची 31 डिसेंबर 2021 पर्यंतची 9.6 करोड सक्रिय कर्जाची, पोर्टफोलिओ शिल्लकबाकी ₹2,36,178 करोड आहे. ऑक्टोबर 2021 ते डिसेंबर 2021 या काळात ₹66,849 करोड रकमेची कर्ज वितरीत केली. एनबीएफसीचा सरासरी तिकीट दर हा सर्वात जास्त असून तो उद्योगाच्या एकूण सरासरी दरापेक्षाही जास्त आहे. पोर्टफोलिओ शिल्लकबाकीत डिसेंबर 2020 च्या तुलनेत डिसेंबर 2021 मध्ये 3% वृद्धी झाली तर सप्टेंबर 2021 ते डिसेंबर 2021 या काळात तिमाही-गत-तिमाही दरांत 4% वृद्धी झाली. पोर्टफोलिओ शिल्लकबाकी मध्ये बँकांचे योगदान सर्वात अधिक असून त्या खालोखाल एनबीएफसी-एमएफआय यांचे आहे

ऑनोडि '20 ते ऑनोडि '21 या काळात कर्ज वितरण मूल्यात 7% वाढ झाली. कर्जवितरणात सर्व तिमाही मध्ये, सर्वोच्च योगदान बँकांचे तर त्यानंतर एनबीएफसी-एमएफआय यांचे आहे. कर्जवितरणात ₹30K आणि अधिक या सरासरी तिकीट आकारात वर्षगतवर्ष तुलनेत सकारात्मक वाढ दिसून आली. 55% पेक्षा जास्त कर्जवितरण हे 20K ते 50K सरासरी तिकीट आकारमानातील गटात झाले. ऑनोडि '20 च्या तुलनेत ऑनोडि '21 मध्ये सरासरी तिकीट आकारमानात 23% नी वाढ झाली.

1-179 दिवसांचा कसूर दर सप्टेंबर 2021 च्या 18.77% तुलनेत डिसेंबर 2021 मध्ये कमी होऊन 13.80% झाला. तर 60-89 दिवसांच्या कसूर दरात सप्टेंबर 2021 च्या तुलनेत डिसेंबर 2021 मध्ये वृद्धी झाली.

31 डिसेंबर 2021 च्या पोर्टफोलिओ शिल्लकबाकीमध्ये 10 शीर्षस्थ राज्यांचे योगदान 82% आहे. तमिळ नाडू राज्य ₹30,562 करोड पोर्टफोलिओ शिल्लकबाकीसह आघाडीवर आहे. 31 डिसेंबर 2021 रोजी पोर्टफोलिओ शिल्लकबाकीमध्ये तामिळ नाडू, बिहार, पश्चिम बंगाल, कर्नाटक आणि उत्तर प्रदेश ही 5 शीर्षस्थ राज्ये आहेत. पश्चिम बंगालचा 90+ कसूरदर सूक्ष्मउद्योगक्षेत्राच्या एकूण कसूरदरापेक्षा पेक्षा अधिक आहे.

या आवृत्तीत राजस्थान राज्याची सर्वसमावेशक रूपरेखा समाविष्ट आहे. 31 डिसेंबर 2021 पर्यंत राजस्थानची पोर्टफोलिओ शिल्लकबाकी ₹10,812 करोड आहे. ऑनोडि '21 दरम्यान राजस्थानमधील कर्जवितरीत रक्कम ₹2,903 करोड आहे. एनबीएफसीचा सरासरी तिकीट आकारमान दर हा सर्व कर्जदात्यांमध्ये जास्त आहे. राजस्थान राज्यात ना-नफा-एमएफआयचा 90+ कसूरदर सर्व कर्जदात्यांमध्ये कमी आहे. एमेजू '21 या तिमाही शिवाय इतर सर्व तिमाही मध्ये 20K-50K सरासरी तिकीट आकारमान गटातील कर्जवितरण हे 60% पेक्षा जास्त आहे. राजस्थान राज्याची डिसेंबर 2021 मधील पोर्टफोलिओ शिल्लकबाकी डिसेंबर 2020 च्या वर्षगतवर्ष तुलनेत 15% वाढली आहे. डिसेंबर 2021 मध्ये राजस्थानच्या एकूण 90+ कसूरदरात सप्टेंबर 2021 च्या तुलनेत वाढ झाली आहे.

एमएफआय पल्सच्या या 12 व्या आवृत्तीत 31 डिसेंबर 2021 रोजीच्या सक्रियग्राहक स्तराचे विश्लेषण सादर केले आहे. एकच कर्ज शिल्लकबाकी असणाऱ्या ग्राहकांची संख्या 70% पेक्षा जास्त आहे. दोन कर्ज शिल्लकबाकी असणाऱ्या ग्राहकांमध्ये ना-नफा-एमएफआयचे सर्वात जास्त ग्राहक आहेत.

संक्षेप आणि शब्दावली

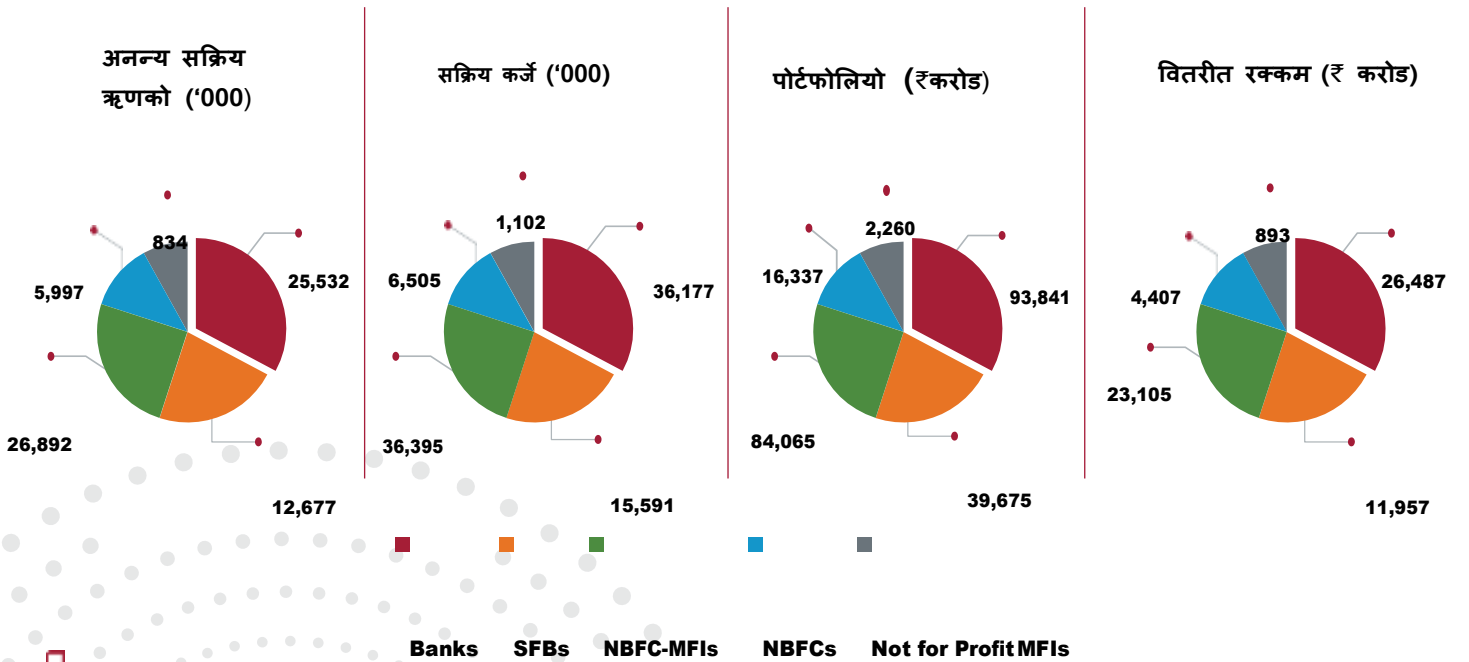
- ATS एटिस (सरासरी तिकीट आकार) = वितरित कर्ज रक्कम / कर्जाची संख्या
- DPD डीपीडी = परतावा दिनांक उलटल्यानंतरचे दिवस
- सदयकालीन शिल्लकबाकी पोर्टफोलियो किंवा उधारकर्ता किंवा सक्रीय कर्ज = 0 ते 179 डीपीडी + नवी खाती + वर्तमान खाती
- MFI एमएफआय = मायक्रोफायनान्स संस्था
- POS पीओएस = शिल्लकबाकी पोर्टफोलियो
- UT यूटी = केंद्रशासित प्रदेश
- AD महत्वाकांक्षी जिल्हे (एडी) - आरोग्य व आहार, शिक्षण, कृषी आणि जलस्त्रोत, वित्तीय समावेश, कौशल्य विकास आणि पायाभूत सुविधांसारख्या संयुक्त निर्देशकांच्या दृष्टीने मानव विकासांक वृद्धीच्या सुधारणेसाठी जानेवारी 2018 मध्ये नीती आयोग, भारत सरकारने निश्चित केलेले जिल्हे (सध्या संख्येने 117).
- 1-179 = 1 to 179 डीपीडी/ सदयकालीन पीओएस
- 1-29 = 1 to 29 डीपीडी/ सदयकालीन पीओएस
- 30-59 = 30 to 59 डीपीडी/ सदयकालीन पीओएस
- 60-89 = 60 to 89 डीपीडी/ सदयकालीन पीओएस
- 90-179 = 90 to 179 डीपीडी/ सदयकालीन पीओएस
- 30+ कसूर = 30-179 डीपीडी/ सदयकालीन पीओएस
- 90+ कसूर = 90-179 डीपीडी/ सदयकालीन पीओएस
- OND'20 ऑनोडि'20 = ऑक्टोबर 2020 ते डिसेंबर 2020
- JFM'21 जाफेमा'21 = जानेवारी 2021 ते मार्च 2021
- AMJ'21 एमेजू' 21 = एप्रिल 2021 ते जून 2021
- JAS'21 जुऑस 21 = जुलै 2021 ते सप्टेंबर 2021
- OND'21 ऑनोडि'21 = ऑक्टोबर 2021 ते डिसेंबर 2021

सूक्ष्मवित्त
उद्योग
अवलोकन

सूक्ष्म वित्त उद्योगाचे आशुचित्र - यथा 31 डिसेंबर 2021

आशुचित्र यथा 31 डिसेंबर 2021	Banks	SFBs	NBFC-MFIs	NBFCs	Not for Profit MFIs	Total Industry
अनन्य सक्रिय ऋणको ('000)	25,532	12,677	26,892	5,997	834	71,932
सक्रिय कर्ज ('000)	36,177	15,591	36,395	6,505	1,102	95,770
पोर्टफोलियो (₹ करोड)	93,841	39,675	84,065	16,337	2,260	236,178
वितरीत रक्कम (₹ करोड) - ओएनडि '21	26,487	11,957	23,105	4,407	893	66,849
सरासरी तिकीट आकार (₹) - ओएनडि '21	41,760	41,177	36,095	44,284	31,268	39,489
30+ कसूर (POS)	12.00%	8.45%	6.23%	5.21%	1.30%	8.78%
90+ कसूर (POS)	5.19%	2.91%	2.14%	1.78%	0.65%	3.44%

9.6 करोड सक्रिय कर्जाची 31 डिसेंबर 2021 रोजी पोर्टफोलियो शिल्लकबाकी ₹ 2,36,178 करोड आहे.

ओएनडि '21 मधे वितरीत कर्जाची रक्कम ₹ 66,849 करोड आहे.

एनबीएफसी सरासरी तिकीट आकारमान सर्वोच्च असून ते ओएनडि '21 मधील उद्योगाच्या एकूण सरासरी तिकीट आकारमानापेक्षा अधिक आहे.

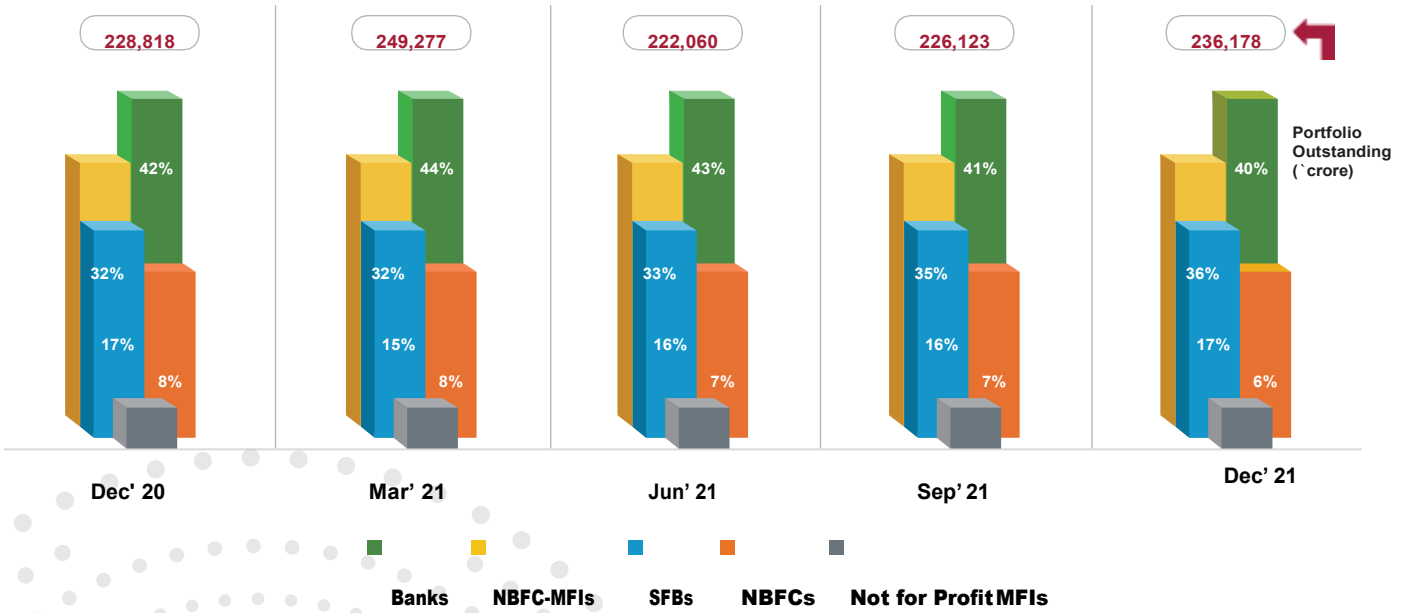
बँकांचा 30+ आणि 90+ कसूर दर हा उद्योगाच्या एकूण कसूर दरापेक्षा जास्त आहे.

सूक्ष्मवित्त उद्योगाचे अवलोकन

पोर्टफोलियो शिल्लकबाकी (₹ करोड)

तपशील	Dec' 20	Mar' 21	Jun' 21	Sep' 21	Dec' 21
बँका	96,683	109,867	95,674	92,725	93,841
लघुवित्त बँक	38,109	38,903	35,345	36,863	39,675
एनबीएफसी-एमएफआय	73,166	79,420	72,856	79,932	84,065
एनबीएफसी	18,988	18,992	16,140	14,621	16,337
ना-नफा एमएफआय	1,872	2,095	2,045	1,982	2,260
एकूण उद्योग	228,818	249,277	222,060	226,123	236,178
तिमाही-दर-तिमाही वृद्धी दर %	0%	9%	-11%	2%	4%

कर्जदाता प्रकारानुसार बाजारांशचा कल

सप्टेंबर 2021 ते डिसेंबर 2021 या काळात सूक्ष्मवित्त उद्योगात तिमाही-दर-तिमाही 4% दरानी वाढ झाली.

सूक्ष्मवित्त उद्योगात डिसेंबर 2020 ते डिसेंबर 2021 या काळात वर्षगतवर्ष 3% दरानी वाढ झाली.

पोर्टफोलिओ शिल्लकबाकीत बँकांचा योगदान सर्वोच्च असून त्यानंतर एनबीएफसी-एमएफआय आहे.

वितरणाचे कल

वितरणाचे कल - संस्था निहाय

वितरीत कर्ज संख्या (लक्ष)

कर्जदाता प्रकार	OND '20	JFM '21	AMJ '21	JAS '21	OND '21
बँका	100	111	41	77	63
लघुवित्त बँका	21	32	9	36	29
एनबीएफसी-एमएफआय	65	77	19	69	64
एनबीएफसी	7	11	3	8	10
ना-नफा एमएफआय	2	3	1	2	3
एकूण उद्योग	195	234	73	192	169

कर्जदाता प्रकारानुसार बाजारांशचा कल

62,636

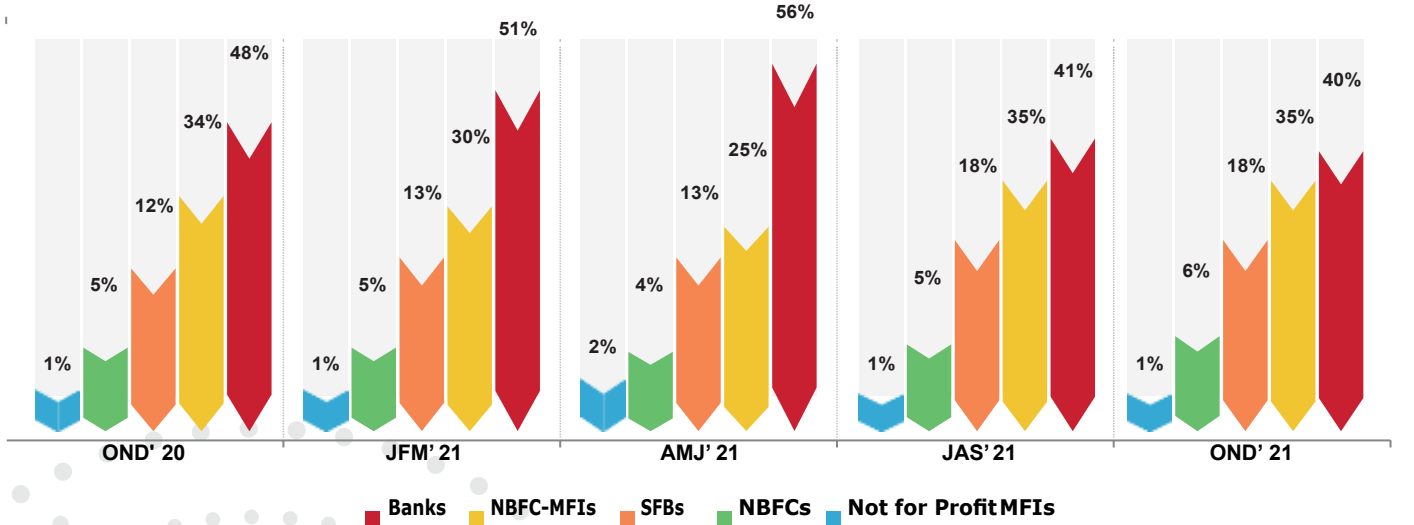
90,848

26,139

67,433

66,849

Disbursement Amount (' crore)

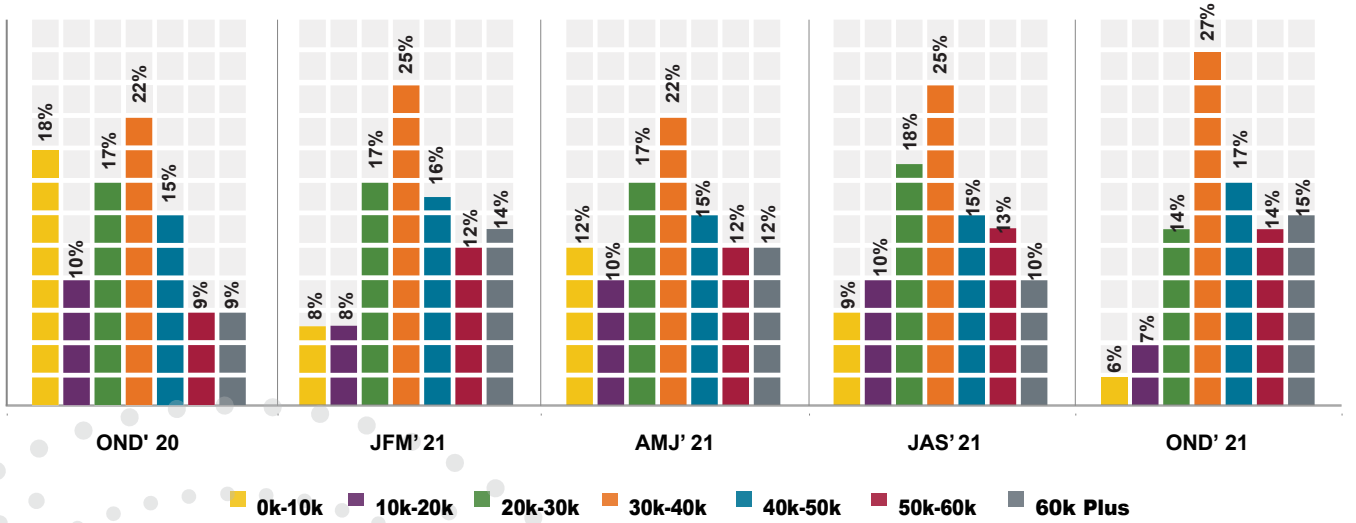
- ओएनडी '20 च्या तुलनेत ओएनडी '21 मध्ये एकूण वितरण संख्येत 13% नी घट झाली तथापि ह्याच काळात एकूण वितरीत रकमेत 7% नी वृद्धी दिसून आली.
- सर्व तिमाही मध्ये सर्वात जास्त कर्ज बँकानी वितरीत केली आणि त्यानंतर एनबीएफसी-एमएफआयनी.
- जूऑस '21 ते ओएनडी '21 मध्ये एनबीएफसी आणि ना-नफा-एमएफआय यांच्या कर्ज वितरणात सकारात्मक वाढ दिसून आली.

उद्योग तिकीट आकार - कल

वितरीत कर्ज संख्या (लक्ष)

तिकीट आकार	OND' 20	JFM' 21	AMJ' 21	JAS' 21	OND' 21	Y-o-Y growth rate %
0K-10K	35	19	8	18	10	-71%
10K-20K	20	18	7	20	12	-40%
20K-30K	32	40	12	34	24	-25%
30K-40K	43	58	16	47	46	7%
40K-50K	29	38	11	29	29	0%
50K-60K	18	28	9	25	23	28%
60K Plus	18	33	9	19	25	39%
एकूण	195	234	73	192	169	-13%
तिमाही-दर-तिमाही कर्ज वितरणातील वाढ %	-	20%	-69%	163%	-12%	-
संपूर्ण भारताचा एटीएस (₹)	32,109	38,789	35,793	35,110	39,489	-
तिमाही-दर-तिमाही एटीएस वाढ दर %	-	21%	-8%	-2%	12%	-

वितरीत कर्ज संख्या (लक्ष)

50K आणि जास्त तिकीट आकार गटात वर्षगतवर्ष 25%पेक्षा जास्त वृद्धी दिसून आली.

55% पेक्षा जास्त कर्ज वितरण 20K - 50K तिकीट आकार गटात झालं.

ओएनडी '20 च्या तुलनेत ओएनडि '21 मधे सरासरी तिकीट आकारमानात 23% वाढ झाली

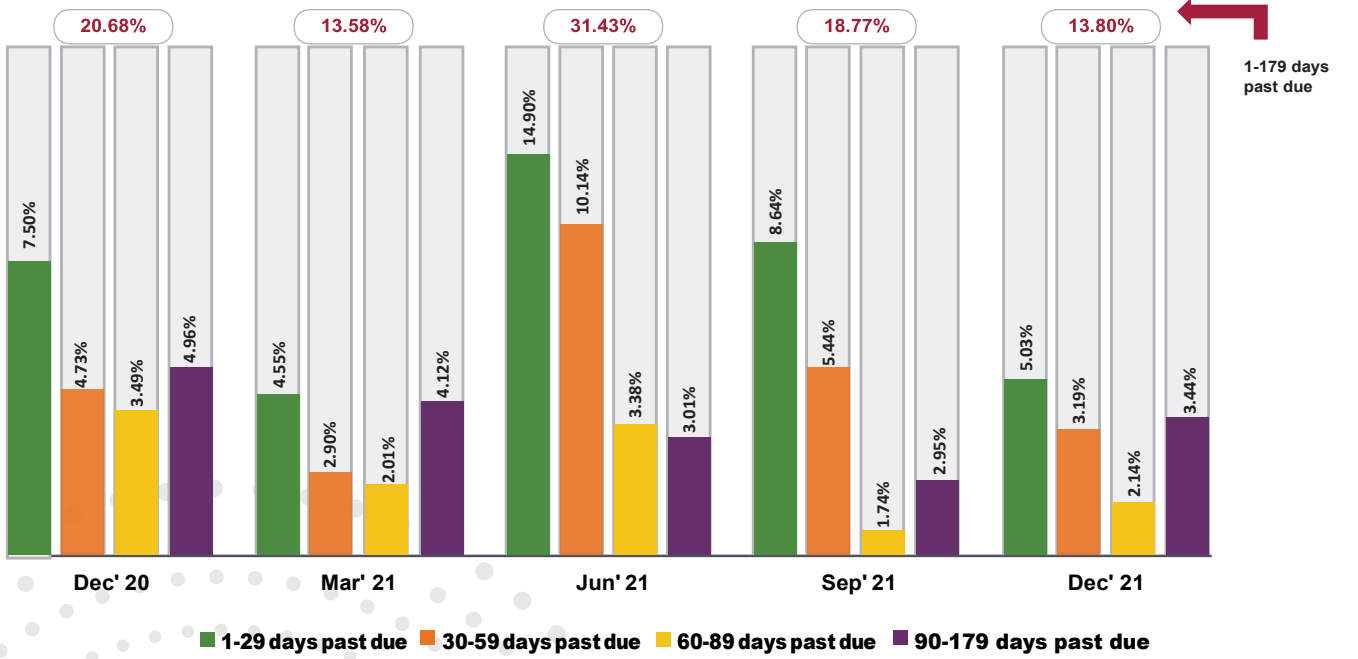
उद्योग जोखमीची रूपरेखा

कसूर दराचा कल

डिपीडि प्रमाणे कसूर

तिमाही	1-29 days past due	30-59 days past due	60-89 days past due	90-179 days past due	1-179 days past due
डिसेंबर '20	7.50%	4.73%	3.49%	4.96%	20.68%
मार्च '21	4.55%	2.90%	2.01%	4.12%	13.58%
जून '21	14.90%	10.14%	3.38%	3.01%	31.43%
सप्टेंबर '21	8.64%	5.44%	1.74%	2.95%	18.77%
डिसेंबर '21	5.03%	3.19%	2.14%	3.44%	13.80%

डिपीडि प्रमाणे कसूर

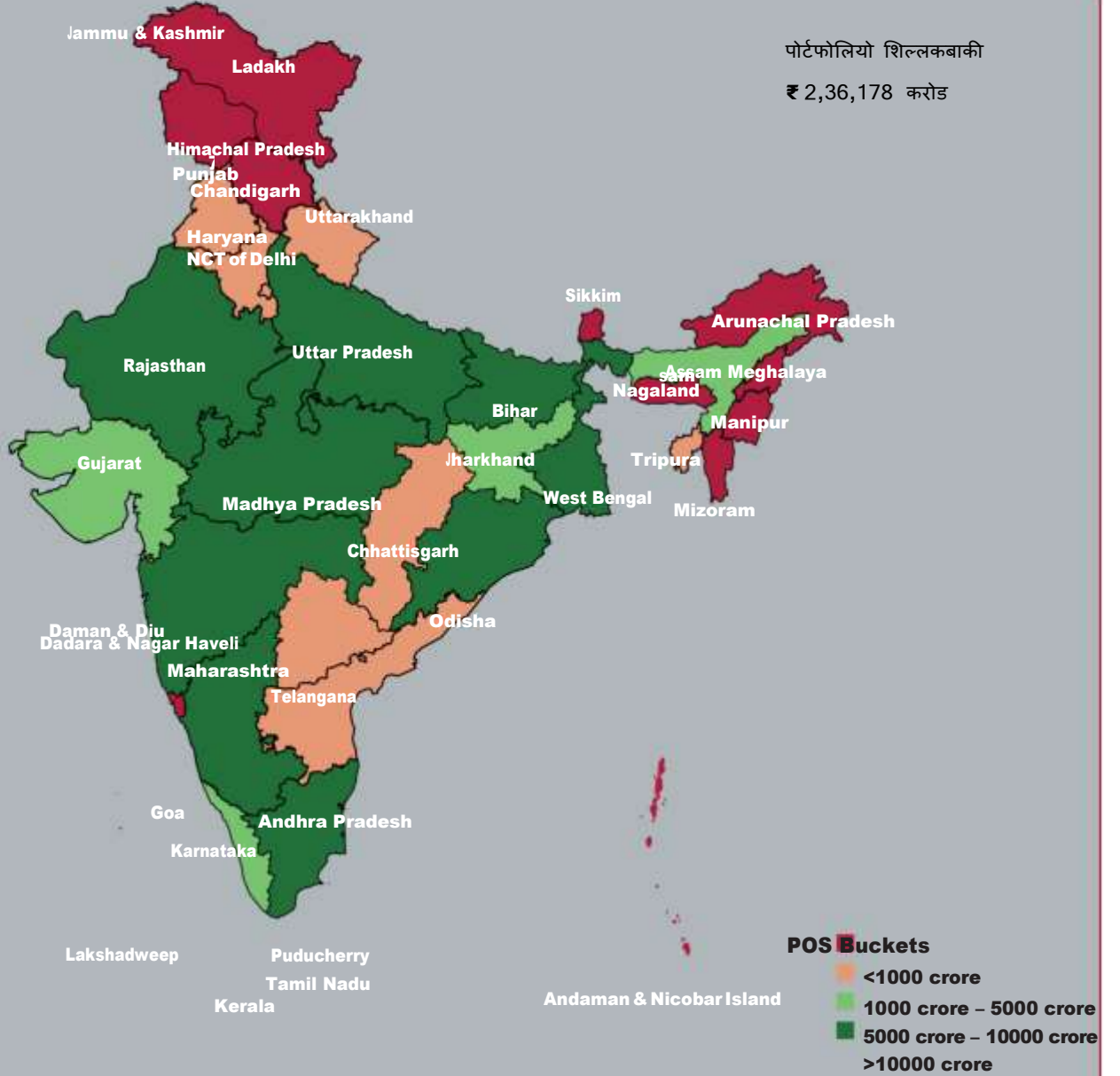
1 - 179 DPD कसूरदरात सप्टेंबर 2021 च्या 18.77% तुलनेत डिसेंबर 2021 मध्ये 13.80% पर्यन्त घट झाली.

डिसेंबर 2021 मध्ये 60-179 DPD कसूर दरात सप्टेंबर 2021 पेक्षा वाढ दिसून आली.

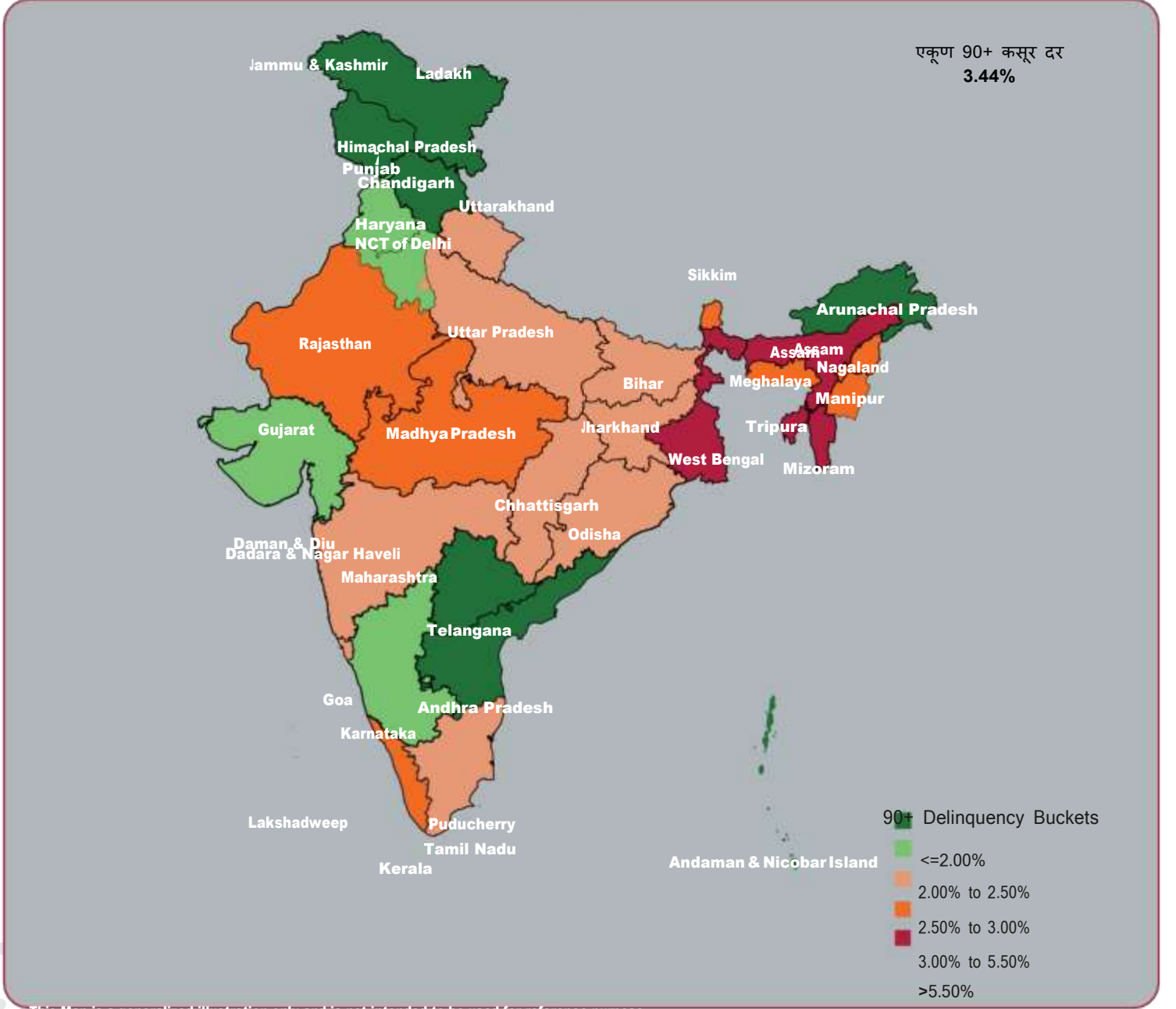
भौगोलिक व्याप्ती

पोर्टफोलियो शिल्लकबाकी : राज्य /कें.शा. प्रदेशानुसार यथा 31 डिसेंबर 2021

- 31 डिसेंबर 2021 च्या पोर्टफोलिओ शिल्लकबाकीमध्ये 10 शीर्षस्थ राज्यांच योगदान 82% आहे.
- तमिळ नाडू राज्य ₹30,562 करोड पोर्टफोलिओ शिल्लकबाकीसह आघाडीवर आहे.
- 31 डिसेंबर 2021 रोजी पोर्टफोलिओ शिल्लकबाकीमध्ये तामिळ नाडू, बिहार, पश्चिम बंगाल, कर्नाटक आणि उत्तर प्रदेश ही 5 शीर्षस्थ राज्ये आहेत.

राज्य /कें.शा. प्रदेशानुसार 90+ कसूर यथा 31 डिसेंबर 2021

5 शीर्षस्थ राज्यांचा 90+ कसूर दर खालील प्रमाणे आहे :

तमिळ नाडू	बिहार	पश्चिम बंगाल	कर्नाटक	उत्तर प्रदेश
2.54%	2.71%	7.88%	2.01%	2.01%

पश्चिम बंगालचा 90+ कसूरदर एकूण सूक्ष्मउद्योगक्षेत्राच्या 3.44% कसूरदरापेक्षा पेक्षा अधिक आहे.

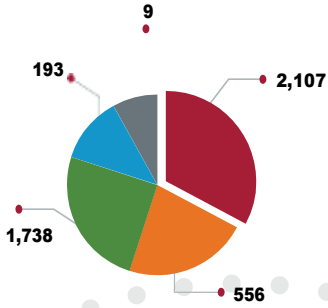

सर्वसमावेशक
राज्य रूपरेखा:
राजस्थान

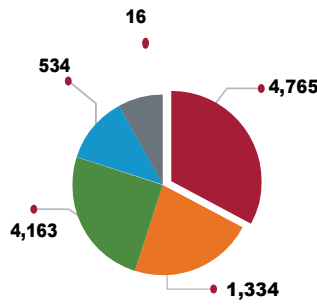
राज्य दृष्टीक्षेप : राजस्थान

राजस्थान दृष्टीक्षेप यथा 31 डिसेंबर 2021	Banks	SFBs	NBFC-MFIs	NBFCs	Not for Profit MFIs	Total Industry
सक्रिय कर्ज ('000)	2,107	556	1,738	193	9	4,603
पोर्टफोलियो शिल्लकबाकी (₹ करोड)	4,765	1,334	4,163	534	16	10,812
पोर्टफोलियो शिल्लकबाकीचा बाजारांश	44%	12%	39%	5%	0%	-
वितरीत रक्कम (₹ करोड)- ओएनडि '21	1,192	371	1,180	154	6	2,903
सरासरी तिकीट आकार (₹) - ओएनडि '21	36,209	37,792	36,319	42,946	31,738	36,744
30+ कसूर (POS)	9.73%	6.61%	6.83%	7.07%	3.85%	8.09%
90+ कसूर (POS)	4.03%	2.75%	2.25%	2.21%	1.34%	3.09%

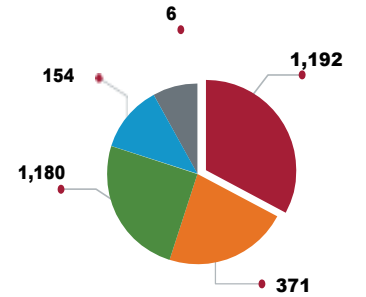
सक्रिय कर्ज ('000)

पोर्टफोलियो शिल्लकबाकी (₹ करोड)

वितरीत रक्कम (₹करोड)ओएनडि'21

Banks SFBs NBFC-MFIs NBFCs Not for Profit MFIs

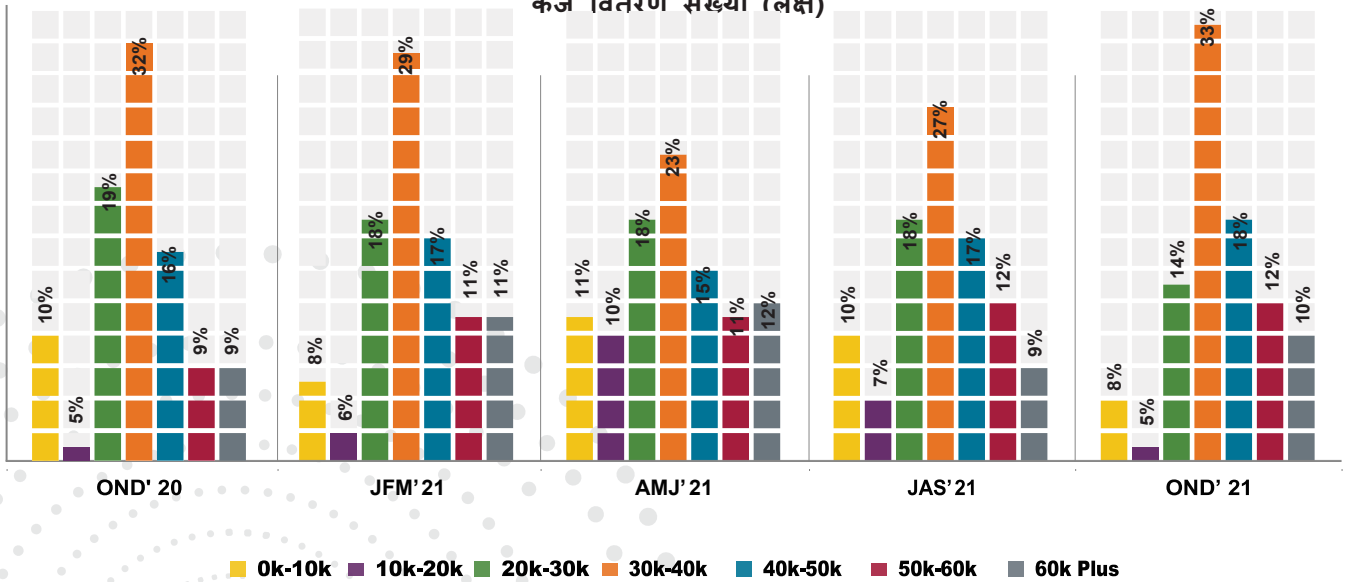
- 31 डिसेंबर 2021 पर्यंत राजस्थानची पोर्टफोलिओ शिल्लकबाकी ₹10,812 करोड आहे.
- पोर्टफोलियो शिल्लकबाकी मध्ये सर्वोच्च योगदान बँकांच तर त्यानंतर एनबीएफसी-एमएफआयच आहे.
- राजस्थान राज्यात ओएनडि '21 मध्ये ₹2,903 करोड कर्ज वितरीत झाल.
- सर्व कर्जदात्यांमध्ये एनबीएफसीच सरासरी तिकीट आकारमान सर्वोच्च आहे.
- राजस्थान मध्ये सर्व कर्जदात्यांमध्ये ना-नफा-एमएफआयचा 90+ कसूरदर सर्वात कमी आहे.

राजस्थान - उद्योग तिकीट आकाराचा कल

कर्ज वितरण संख्या (लक्ष)

तिकीट आकारमान	OND'20	JFM'21	AMJ'21	JAS'21	OND'21	Y-o-Y growth rate %
0K-10K	88	93	37	94	59	-33%
10K-20K	40	75	32	70	43	8%
20K-30K	168	224	59	164	107	-36%
30K-40K	274	362	73	247	261	-5%
40K-50K	137	211	49	158	145	6%
50K-60K	74	137	36	108	93	26%
60K Plus	80	135	38	79	82	2%
एकूण	861	1,237	324	920	790	-8%
तिमाही-दर-तिमाही वितरण वाढदर %	-	44%	-74%	184%	-14%	-
सर्व राज्य एटीएस (₹)	35,204	37,419	35,797	34,942	36,744	-
तिमाही-दर-तिमाही एटीएस वाढीचा दर %	-	6%	-4%	-2%	5%	-

कर्ज वितरण संख्या (लक्ष)

- ❑ राजस्थानात ऑनोडि'21 मध्ये वितरण संख्येत ऑनोडि'20 च्या तुलनेत 8% घट झाली.
- ❑ 20k-50k तिकीट दरात एमेजू'21 खेरीज इतर तिमाहीत 60% पेक्षा जास्त कर्ज वितरीत केल.
- ❑ राजस्थानच्या सरासरी तिकीटदरातील वाढ जुऑस '21 ते ऑनोडि'21 मध्ये 5% तर ऑनोडि'20 ते ऑनोडि'21 मध्ये 4% आहे.

राजस्थान : पोर्टफोलियो शिल्लकबाकीचा कल

पोर्टफोलियो शिल्लकबाकी (₹ करोड)

तपशील	Dec' 20	Mar' 21	Jun' 21	Sep' 21	Dec' 21
बँका	4,222	5,346	4,768	4,844	4,765
लघु वित्त बँका	1,173	1,300	1,177	1,280	1,334
एनबीएफसी-एमएफआय	3,261	3,771	3,389	3,860	4,163
एनबीएफसी	748	665	531	496	534
ना-नफा-एमएफआय	3	3	2	14	16
राजस्थान	9,407	11,085	9,867	10,494	10,812
तिमाही-दर-तिमाही वाढ दर %	-	18%	-11%	6%	3%

9,407

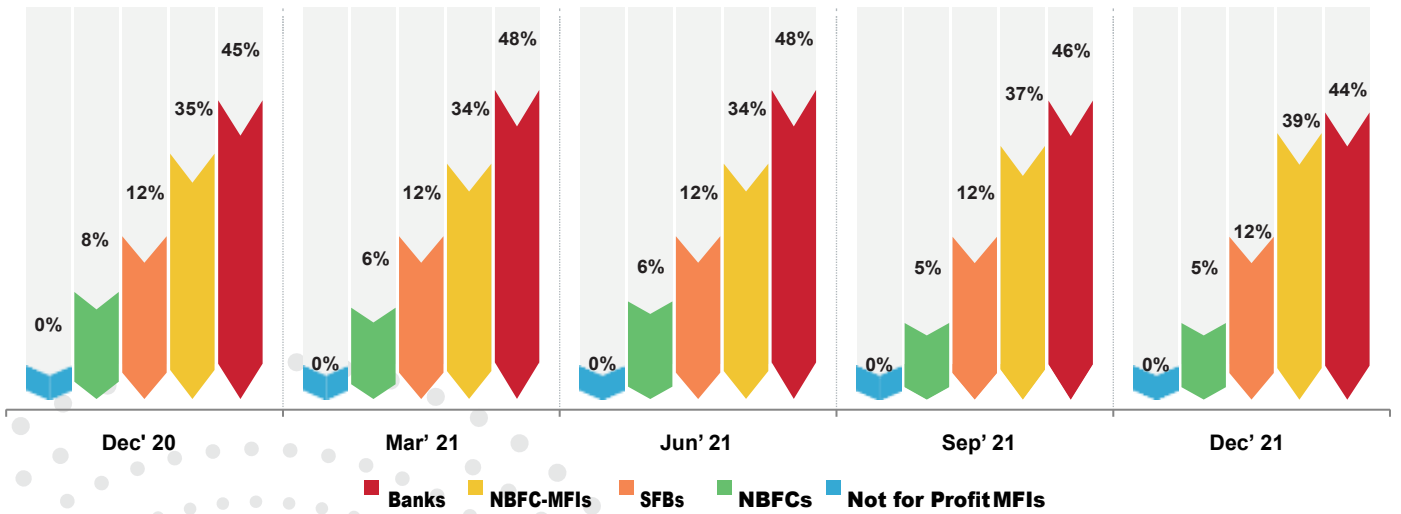
11,085

9,867

10,494

10,812

Portfolio Outstanding
(in ` crore)

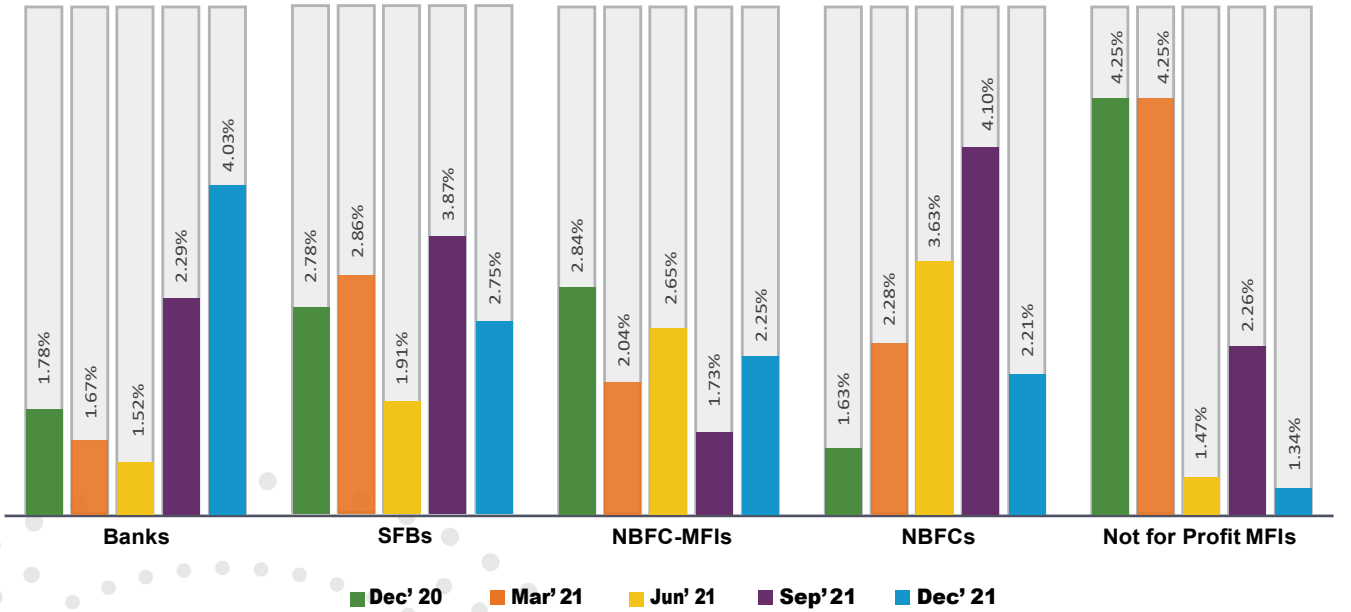
राजस्थानात डिसेंबर 2020 ते डिसेंबर 2021 या काळात पोर्टफोलियो शिल्लकबाकी मध्ये वर्षगतवर्ष 15% वाढ दिसून आली.

डिसेंबर 2020 ते डिसेंबर 2021 दरम्यान ना-नफा-एमएफआय मध्ये वर्षगतवर्ष तुलनेत 433% वाढ तर त्यानंतर याच काळात एनबीएफसी-एमएफआय मध्ये 28% वाढ झाली.

पोर्टफोलियो शिल्लकबाकीमध्ये 80% पेक्षा जास्त योगदान बँका आणि एनबीएफसीयांच आहे.

राजस्थान : 90+ कसूर दराचे कल

Lender Type	Dec' 20	Mar' 21	Jun' 21	Sep' 21	Dec' 21
बँका	1.78%	1.67%	1.52%	2.29%	4.03%
लघु वित्त बँका	2.78%	2.86%	1.91%	3.87%	2.75%
एनबीएफसी-एमएफआय	2.84%	2.04%	2.65%	1.73%	2.25%
एनबीएफसी	1.63%	2.28%	3.63%	4.10%	2.21%
ना-नफा एम एफ आय	4.25%	4.25%	1.47%	2.26%	1.34%
राजस्थान	2.26%	1.98%	2.07%	2.36%	3.09%

राजस्थानच्या एकत्रित 90+ कसूर दरात सप्टेंबर 2021 च्या तुलनेत डिसेंबर 2021 मध्ये वाढ झाली आहे.

सप्टेंबर 2021 च्या तुलनेत लघुवित्त बँका, एनबीएफसी आणि ना-नफा एमएफआय यांच्या 90+ कसूर दरात सुधारणा दिसून आली.

डिसेंबर 2021 मध्ये बँकांचा 90+ कसूर दर हा राजस्थानच्या एकूण 90+ कसूर दरापेक्षा जास्त आहे.

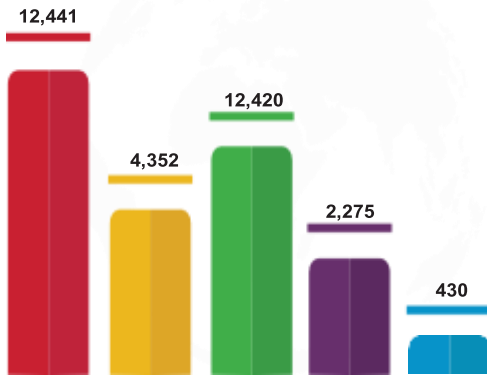
महत्वाकांक्षी जिल्हे

महत्वाकांक्षी जिल्हे - डिसेंबर 2021 दृष्टीक्षेप

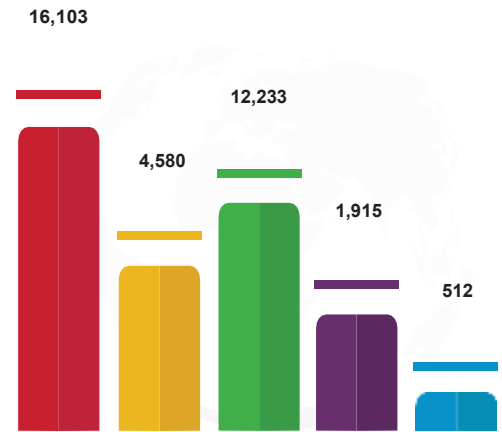
सक्रिय कर्जदार उत्पत्ती ('000)	4,155	8,618	107%
वितरीत रक्कम (₹ करोड)	14,374 *	35,343**	146%
सक्रिय कर्ज ('000)	6,925	13,363	93%
पोर्टफोलियो शिल्लकबाकी (₹ करोड)	11,175	31,918	186%
30+ कसूर दर	1.54%	6.87%	-
90+ कसूर दर	0.75%	2.70%	-

- महत्वाकांक्षी जिल्ह्यांमधील 1.33 करोड सक्रिय कर्जदारांची 31 डिसेंबर 2021 पर्यंत पोर्टफोलियो शिल्लकबाकी ₹31,918 करोड आहे.
- डिसेंबर 2017 पासून डिसेंबर 2021 पर्यंत महत्वाकांक्षी जिल्हयातील सक्रिय कर्ज उत्पत्ती मध्ये 107% वाढ झाली.
- जानेवारी 2021 ते डिसेंबर 2021 दरम्यान ₹35,343 करोड कर्ज वितरण झाल.
- बँका व लघुवित्त बँका यांचा 30+ आणि 90+ कसूर दर महत्वाकांक्षी जिल्हयाच्या एकूण 30+ तथा 90+कसूर दरापेक्षा जास्त आहे.

पोर्टफोलियो शिल्लकबाकी (₹ करोड)

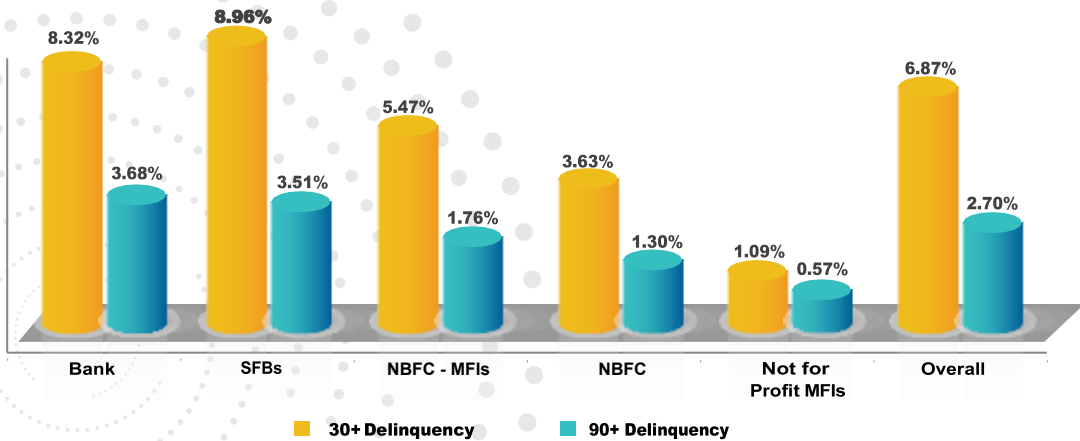

वितरीत रक्कम (₹ करोड) - जाने 21 ते डिसे 21

■ Banks ■ SFBs ■ NBFC-MFIs ■ NBFCs ■ Not for Profit MFIs

30+ and 90+ POS Delinquency lender category wise

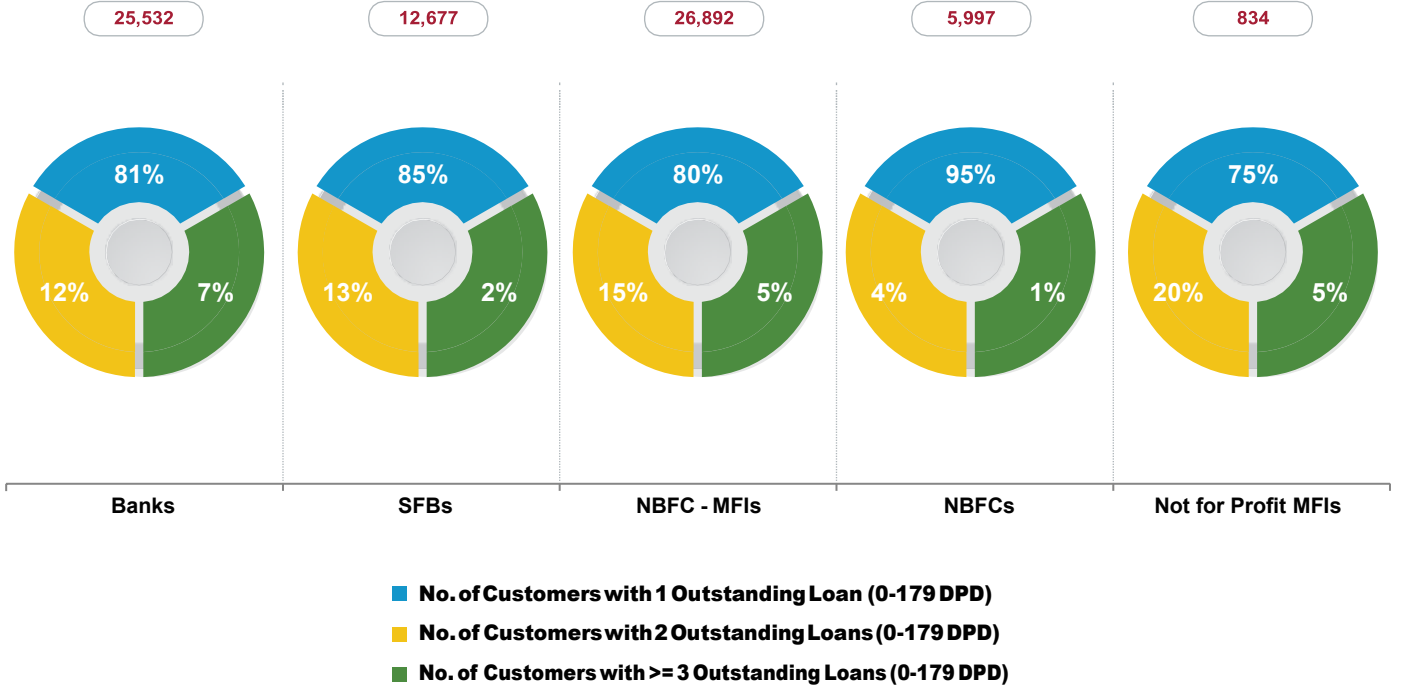

ग्राहकस्तराच विश्लेषण

ग्राहकस्तराच विश्लेषण यथा 31 डिसेंबर 2021

अनन्य सक्रिय
ऋणको ('000)

❑ एकच कर्ज शिल्लकबाकी असणाऱ्या ग्राहकांची संख्या 70% पेक्षा जास्त आहे.

❑ दोन कर्ज शिल्लकबाकी असणाऱ्या ग्राहकांमध्ये ना-नफा एमएफआयचे सर्वात जास्त ग्राहक

सिडबी बदल

भारतीय लघुउद्योग विकास बँकेची (सिडबी) स्थापना 1990 साली संसदेच्या अधिनियमनामान्वये झाली. सूक्ष्म, लघु व मध्यम उद्योगक्षेत्राच्या (एमएसइ) प्रोत्साहन, वित्तपुरवठा आणि विकासाची तिहेरी कार्यावली अमलात आणण्यासाठी आणि तत्सम कार्ये करणाऱ्या संस्थांमध्ये समन्वय साधण्यासाठी सिडबीला प्रमुख वित्तीय संस्था म्हणून कार्य करण्यासाठी अधिकृत केलेले आहे. इतक्या वर्षांमध्ये तिच्या विविध वित्तीय आणि विकासाच्या उपायांद्वारे बँकेने समाजाच्या विविध स्तरांतील लोकांच्या जीवनात स्थान मिळविले आहेतिने एमएसएमइ . च्या समग्र वर्णपटातील उपक्रमांवर प्रभाव टाकला आहे आणि एमएसएमइच्या परिस्थितीत अनेक विश्वासाह संस्थांशी सलग्न झाली आहे.

व्हिजन 2.0 अंतर्गत सिडबीने एमएसएमइ विभागाच्या माहितीची विषमता संबोधित करताना एमएसएमइ पल्स, एमएसएमइ चे आणि क्रिसायडेक्सचे हेल्थ ट्रॅकर, एमएसइ भावना व आकांक्षांचे मापन, इंडस्ट्री स्पॉटलाइट आणि उद्योगक्षेत्रांवर एक सर्वेक्षण अहवाल आणि फिंटेक पल्स, मायक्रोफायनान्स पल्स शिवाय फिंटेक लेंडिंग विभागावरील क्रेडीट डेटा अंतरदृष्टी अशा अनेक उपक्रमांचे नेतृत्व केले.

सूक्ष्मवित्त क्षेत्रात सिडबी

मायक्रोफायनान्स चळवळीला पाठींबा देत समावेशक वित्तविषयक कार्यावली पुढे नेण्यासाठी सिडबीने अग्रणी भूमिका बजावली आहे. बँकेच्या सूक्ष्मवित्त उपक्रमांतर्गत मार्च 2020 पर्यंत मंजूर केलेली एकत्रित मदत ₹19,871 करोड आहे, ज्याचा लाभ सुमारे 100 सूक्ष्म वित्त संस्थांना झाला. एमएफआयना कर्ज आणि भाग भांडवल पाठबळ देण्यासह या संस्थांना क्षमता बांधणीचा आधार देऊन अनुपालन मूल्यांकनाच्या साधनांद्वारे कॉर्पोरेट संस्कृती आत्मसात करण्यात सिडबीची भूमिका अग्रणी राहिली आहे. मायक्रोफायनान्स उद्योगाच्या सुरवातीच्या नाजूक काळात हातात हात घेऊन तो पूर्णपणे विकसित उद्योग विभाग होण्यापर्यन्तचे पूरक समर्थन, आमच्या 8 भागीदार एमएफआयना एसएफबीज/ युनिव्हर्सल बँकेसचे संक्रमणात संचयन करणे. बाजारभावापेक्षा बऱ्यापैकी कमी व्याजदरात थेट सिडबी कडून (भागीदारी करारा द्वारे) लघु कर्जाची उपलब्धता करण्याचा सूक्ष्म कर्ज पुरवठ्यातील पथदर्शी पुढाकार. 'प्रयास' या शीर्षकांतर्गत पिरेमिडच्या पायथ्याशी असणाऱ्या सूक्ष्म ऋणकोसाठी बाजारभावापेक्षा तुलनेने कमी व्याजदरात भागीदारी मॉडेल अंतर्गत ₹0.5 लाख ते ₹ 5 लाख पर्यन्तच्या लघु तिकीट आकाराच्या कर्जाचा विस्तार सिडबीबँक करत आहे.

About Equifax

इक्विफॅक्स ही एक ग्लोबल इन्फॉर्मेशन सोल्युशन्स कंपनी आहे. जी विश्वासाह, अद्वितीय माहितीचा वापर सृजनशील पृथक्करणात, तंत्रज्ञान आणि उद्योग कौशल्याचा उपयोग जगातील व्यक्ती व संस्थांना ज्ञानाचे अंतरदृष्टीत रुपांतर करून देण्यात करते. जे वैयक्तिक निर्णयात आणि माहितीपूर्ण व्यवसायात मदत करतात.

अटलांटा (जॉर्जिया, यूएसए) येथे मुख्यालय असलेली इक्विफॅक्स ही उत्तर अमेरिका, मध्य व दक्षिण अमेरिका, युरोप व आशिया पॅसिफिक विभागातील 24 देशांमध्ये गुंतवणूक व संचालन करते. स्टॅंडर्ड आणि पुअर (एस अँड पी) 500® निर्देशांकाची इक्विफॅक्स सदस्य असून तिच्या सामान्य भागांची (कॉमन स्टॉक/ न्यूयॉर्क स्टॉक एक्सचेंज (एनवायएसइ) वर EFX या चिन्हाखाली देवाणघेवाण होते इक्विफॅक्सचे . जगभरात 11,000 कर्मचारी आहेत. पत उद्योगातील 120 वर्षांच्या जागतिक अनुभवाच्या वारश्यासह इक्विफॅक्स ने भारतीय बाजारात 2010 मध्ये आपली उपस्थिती प्रस्थापित केली आणि रिझर्व्ह बँकेने CIC म्हणून काम करण्याचा परवाना दिला गत . 9 वर्षांत क्रेडीट ब्युरोमध्ये बँकाएनबीएफसी ,, एमएफआय आणि विमाकारांच्या समावेशासह 4000+ सदस्यांसह वाढ झाली. हे सदस्य लक्षावधी भारतीय ग्राहकांची जनसंख्या आधारीत आणि परतफेडीची माहिती प्रदान करतात. इक्विफॅक्सने 2014 मध्ये एका विश्लेषक व्यवसाय संस्थेच्या अधिग्रहणातून भारतातील आपल्या पाऊलखुणा अधिकच घट्ट केल्या. इक्विफॅक्स अॅनालिटिक्स प्रालिमिटेड . ही इक्विफॅक्सच्या संपूर्ण मालकीची विश्लेषक संस्था आहे, जी अद्वितीय सानुकूलित विश्लेषणात्मक उपाय प्रदान करते जे व्यवसायांची कार्यक्षमता आणि ग्राहकांचे जीवन या दोघांना समृद्ध करते.

अस्वीकरण

मायक्रोफायनान्स पल्स (अहवाल) इक्विफॅक्स क्रेडीट इन्फॉर्मेशन सर्विसेस प्रायव्हेट लिमिटेड (इक्विफॅक्स) द्वारा तयार करण्यात आले. या अहवालाच्या वापराद्वारे वापरकर्ता या अस्वीकाराच्या आधीन राहून त्याची स्वीकृती देतो. इक्विफॅक्सचे जे सभासद आहेत त्या मायक्रोफायनान्स संस्थांच्या डिसेंबर 2021 च्या पर्याप्त माहिती प्रदानावर आणि त्या माहितीच्या सविस्तर तौलकनि प्रक्रियेवर आधारीत हा अहवाल आहे. इक्विफॅक्स अहवाल तयार करताना पुरेशी काळजी घेत असते. परंतु मायक्रोफायनान्स संस्थांनी सदर केलेल्या अयोग्य व चुकीच्या माहितीमुळे अहवालात उद्भवत असलेल्या चुकांबाबत त्रुटीबाबत/ इक्विफॅक्स उतरदायी असू शकत नाही. शिवायइक्विफॅक्स अहवालातील , माहितीच्या पूर्णतेची किंवा पर्याप्ततेची आणि/ किंवा कुठल्याही विशिष्ट उद्देशासाठी त्याच्या उपयुक्ततेची हमी देत नाही. किंवा, अहवालाच्या कुठल्याही उपयोगासाठी इक्विफॅक्स उतरदायी नाही आणि इक्विफॅक्स अशा सर्व उतरदाक्यत्वाचा स्पष्टपणे अस्वीकार करतेअस्वीकृती अथवा स्वीकृतीची अनुशंसा /परिणामाच्या नकार /उत्पादन,हा अहवाल कुठल्याही उपयोजन . करत नाही किंवा इक्विफॅक्स i)कर्ज देणे वा न देणे ii) व्यक्ती संबंधित/ संस्था संबंधित कुठल्याही आर्थिक व्यवहारात उतरणे वा न उतरण्याची अनुशंसाही करत नाही. या अहवालातील माहिती कुठल्याही प्रकारचा सल्ला स्थापित करत नाही आणि या अहवालातील माहितीच्या आधारे कुठल्याही प्रकारचा निर्णय घेण्यापूर्वी वापरकर्त्याने त्याच्या मते योग्य असणारे सर्व आवश्यक विश्लेषण केले पाहिजे. या अहवालाचा वापर क्रेडीट इन्फॉर्मेशन कंपनीज ,2005 कायदा (नियंत्रण) क्रेडीट इन्फॉर्मेशन कंपनीज रेग्युलेशन ,2006क्रेडीट इन्फॉर्मेशन कंपनीज रूल्स 2006 ,मधील तरतुदी द्वारा नियंत्रित केला जातोपूर्व . परवानगी शिवाय या अहवालाच्या कुठल्याही भागाच्या प्रती तयार, वितरित वा प्रकाशित करू नये.

मराठी भाषांतरात काही अस्पष्टता / तफावत आढळल्यास, मूळ इंग्रजीतील संबंधित मजकूर / संदर्भ ग्राह्य धरला जाईल.

संपर्क तपशील

इक्विफॅक्स क्रेडीट इन्फॉर्मेशन सर्विसेस प्रायव्हेट लिमिटेड
यूनिट क्र. 931, 3 रा मजला, बिल्डिंग/ इमारत क्र. 9,
सॉलीटेअर कॉर्पोरेट पार्क , अंधेरी घाटकोपर लिंक रोड ,
अंधेरी (पूर्व), मुंबई - 400 093

टोलफ्री क्र.: **1800 2093247**
ecissupport@equifax.com

भारतीय लघुउद्योग विकास बँक (सिडबी)
स्वावलंबन भवन, प्लॉट नं. सी-11, 'जी' ब्लॉक,
बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स, बांद्रा (पूर्व),
मुंबई - 400 051 महाराष्ट्र

टोलफ्री क्र. .: **1800 226753**
www.sidbi.in/en

